Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
ATHANASIOSA RANTOSA
od 3. ožujka 2022. [1]

Predmet C-873/19

Deutsche Umwelthilfe eV
protiv
Bundesrepublik Deutschland,
uz sudjelovanje
Volkswagen AG

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Schleswig-Holsteinisches Verwaltungsgericht (Upravni sud u Schleswig-Holsteinu, Njemačka))

„Zahtjev za prethodnu odluku – Okoliš – Arhuška konvencija – Pristup pravosuđu – Članak 9. stavak 3. – Povelja Europske unije o temeljnim pravima – Članak 47. prvi stavak – Pravo na djelotvornu sudsku zaštitu – Odobrena udruga za zaštitu okoliša – Aktivna procesna legitimacija pred nacionalnim sudom radi osporavanja EZ homologacije tipa dodijeljene vozilima – Uredba (EZ) br. 715/2007 – Homologacija motornih vozila – Članak 5. stavak 2. – Dizelski motor – Smanjenje emisija dušikova oksida ograničeno ‚temperaturnim okvirom' – Poremećajni uređaj – Odobrenje za takav uređaj kada je potreba opravdana radi zaštite motora od oštećenja ili od prometne nezgode i radi sigurnog djelovanja vozila – Razina tehničkog razvoja"

I. Uvod

1. U glavnom postupku nacionalno tijelo nadležno u području EZ homologacije tipa donijelo je odluku da za vozila, koja je proizveo proizvođač automobila društvo Volkswagen AG i koja su opremljena dizelskim motorom generacije Euro 5, odobri softver ugrađen u upravljačko računalo motora koji, s obzirom na određene vanjske temperaturne uvjete, smanjuje povrat ispušnih plinova, što za posljedicu ima povećanje emisija dušikova oksida (NOx).

2. Deutsche Umwelthilfe eV, odobrena udruga za zaštitu okoliša, podnijela je tužbu protiv te odluke Schleswig-Holsteinisches Verwaltungsgerichtu (Upravni sud u Schleswig-Holsteinu, Njemačka), tvrdeći da je taj softver zabranjeni „poremećajni uređaj" u smislu članka 5. stavka 2. Uredbe (EZ) br. 715/2007 [2].

[1] Izvorni jezik: francuski

[2] Uredba (EZ) br. 715/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2007. o homologaciji tipa motornih vozila u odnosu na emisije iz lakih osobnih i gospodarskih vozila (Euro 5 i Euro 6) i pristupu podacima za popravke i održavanje vozila (SL 2007., L 171, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 30., str. 284.), kako je izmijenjena Uredbom Komisije (EZ) br. 692/2008 od 18. srpnja 2008. (SL 2008., L 199, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13. svezak 24., str. 133.; u daljnjem tekstu: Uredba br. 715/2007).

3. Prema stajalištu suda koji je uputio zahtjev, udruga Deutsche Umwelthilfe u okviru nacionalnog prava nema aktivnu procesnu legitimaciju za osporavanje navedene odluke. Stoga taj sud pita Sud, kao prvo, zahtijeva li članak 9. stavak 3. Arhuške konvencije[3], u vezi s člankom 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja), da se takvoj udruzi dopusti da pred nacionalnim sudovima osporava upravnu odluku kojom se dodjeljuje EZ homologacija tipa vozila s obzirom na članak 5. stavak 2. Uredbe br. 715/2007.

4. Kao drugo, u slučaju potvrdnog odgovora, sud koji je uputio zahtjev nastoji doznati ocjenjuje li se „potreba" za poremećajnim uređajem u smislu navedenog članka 5. stavka 2. prema razini tehničkog razvoja postojećoj na datum EZ homologacije tipa dotičnih vozila i treba li uzeti u obzir druge okolnosti koje mogu dovesti do dopuštenosti poremećajnog uređaja.

II. Pravni okvir

A. Međunarodno pravo

5. Članak 1. Arhuške konvencije, naslovljen „Cilj", propisuje:

„Radi doprinosa zaštiti prava svake osobe sadašnjega i budućih naraštaja na život u okolišu pogodnom za njegovo ili njezino zdravlje i dobrobit, svaka će stranka jamčiti pravo pristupa informacijama, sudjelovanja javnosti u odlučivanju o okolišu i pristupa pravosuđu u pitanjima okoliša sukladno odredbama ove Konvencije."

6. Članak 2. te konvencije, naslovljen „Definicije", određuje u svojim točkama 4. i 5.:

„4. ‚javnost' znači jedna ili više fizičkih ili pravnih osoba te, sukladno domaćem zakonodavstvu odnosno praksi, njihove udruge, organizacije ili skupine;

5. ‚zainteresirana javnost' znači javnost na koju utječe ili bi moglo utjecati odlučivanje o okolišu, ili koja je za to zainteresirana; za potrebe ove definicije, nevladine organizacije koje rade na promicanju zaštite okoliša i udovoljavaju svim zahtjevima domaćeg zakonodavstva smatrat će se zainteresiranima."

7. Članak 9. navedene konvencije, naslovljen „Pristup pravosuđu", glasi kako slijedi u svojim stavcima 2. i 3.:

„2. U okviru svojeg domaćeg zakonodavstva, svaka je stranka dužna osigurati da pripadnici zainteresirane javnosti

(a) koji imaju dovoljan interes ili, kao druga mogućnost,

[3] Konvencija o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša, potpisana u Aarhusu (Danska) 25. lipnja 1998. i odobrena u ime Europske zajednice Odlukom Vijeća 2005/370/EZ od 17. veljače 2005. (SL 2005., L 124, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 3., str. 10.; u daljnjem tekstu: Arhuška konvencija)

(b) koji dokažu povredu prava, tamo gdje to upravnopostupovno pravo stranke zahtijeva kao preduvjet, imaju pristup postupku ocjene pred sudom i/ili nekim drugim zakonski utemeljenim neovisnim i nepristranim tijelom, kako bi osporili materijalnu i proceduralnu zakonitost neke odluke, čina ili propusta u ovisnosti od odredbi iz članka 6. i, tamo gdje je to predviđeno domaćim zakonodavstvom i bez utjecaja na stavak 3. ovoga članka, drugih odgovarajućih odredbi ove Konvencije.

Ono što predstavlja dovoljan interes i povredu prava bit će utvrđeno u skladu sa zahtjevima domaćeg zakonodavstva i dosljedno cilju osiguranja zainteresiranoj javnosti širokog pristupa pravosuđu u okvirima ove Konvencije. U tu će se svrhu interes svake nevladine udruge koja ispunjava uvjete navedene u članku 2. stavku 5. smatrati dovoljnima u smislu gornjeg podstavka (a). Također će se smatrati kako takve udruge imaju prava koja se mogu povrijediti u smislu gornjeg podstavka (b).

[…]

3. Osim i bez obzira na postupke ocjene navedene u stavcima 1. i 2. ovoga članka, svaka je stranka dužna osigurati pripadnicima javnosti, koji udovoljavaju mjerilima, ako ih ima, utvrđenima domaćim zakonodavstvom, pristup administrativnim ili sudbenim postupcima kojima se osporavaju činjenja i nečinjenja privatnih osoba i tijela vlasti koji su u suprotnosti s odredbama domaćega zakonodavstva koje se odnose na okoliš.”

B. Pravo Unije

1. Uredba (EZ) br. 1367/2006

8. Članak 1. Uredbe (EZ) br. 1367/2006[4], naslovljen „Cilj”, određuje u svojem stavku 1.:

„Cilj ove Uredbe je utvrditi pravila koja će omogućiti primjenu odredaba Konvencije UNECE-a o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša, dalje u tekstu ‚Aarhuška konvencija’, na institucije i tijela Zajednice i time doprinijeti provedbi obveza koje proizlaze iz te Konvencije, a posebno:

[…]

(d) omogućiti pristup pravosuđu u pitanjima okoliša na razini Zajednice u skladu s uvjetima utvrđenim u ovoj Uredbi.”

9. Članak 2. te uredbe, naslovljen „Definicije”, predviđa u svojem stavku 1. točki (f):

„U smislu ove Uredbe:

[…]

[4] Uredba Europskog parlamenta i Vijeća od 6. rujna 2006. o primjeni odredaba Aarhuške konvencije o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša na institucije i tijela Zajednice (SL 2006., L 264, str. 13.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 20., str. 29.)

(f) ‚pravo zaštite okoliša' znači zakonodavstvo Zajednice, bez obzira na njegovu pravnu osnovu, koje doprinosi provođenju ciljeva politike zaštite okoliša Zajednice utvrđenih u Ugovoru, a to su očuvanje, zaštita i poboljšanje kvalitete okoliša, zaštita zdravlja ljudi, razborita i racionalna uporaba prirodnih resursa te promicanje mjera na međunarodnoj razini radi rješavanja regionalnih i globalnih problema vezanih uz okoliš;"

2. Uredba br. 715/2007

10. U skladu s uvodnim izjavama 1., 6. i 7. Uredbe br. 715/2007:

„(1) […] Tehnički zahtjevi za homologaciju tipa motornih vozila s obzirom na emisije trebaju se uskladiti da bi se izbjegli zahtjevi koji se razlikuju od jedne do druge države članice i osigurala visoka razina zaštite okoliša.

[…]

(6) Osobito je potrebno znatno smanjenje emisija dušikova oksida iz dizelskih vozila za poboljšanje kakvoće zraka i zadovoljavanje graničnih vrijednosti za onečišćujuće tvari. […]

(7) Pri određivanju normi za emisije važno je uzeti u obzir učinak na tržišta i na konkurentnost proizvođača, izravne i neizravne troškove za poslovanje te koristi koje proizlaze iz poticajnih inovacija, poboljšanja kakvoće zraka, snižavanja troškova zdravstva i produljivanja životnog vijeka, kao i ukupnog učinka na emisije CO_2."

11. Članak 1. te uredbe, naslovljen „Predmet", određuje u svojem stavku 1.:

„Ova Uredba utvrđuje zajedničke tehničke zahtjeve za homologaciju tipa motornih vozila (dalje u tekstu: vozila) i zamjenskih dijelova, poput zamjenskih uređaja za kontrolu emisije, s obzirom na njihove emisije."

12. Članak 3. navedene uredbe, naslovljen „Definicije", predviđa u svojoj točki 10.:

„U ovoj Uredbi i njezinim provedbenim mjerama primjenjuju se sljedeće definicije:

[…]

10. ‚poremećajni uređaj' (‚defeat device') znači svaki dio koji je konstruiran da ustanovljava temperaturu, brzinu vozila, brzinu vrtnje motora (RPM), stupanj prijenosa u mjenjaču, podtlak u cjevovodu, ili bilo koji drugi parametar za potrebe aktiviranja, modulacije, usporavanja ili prekidanja funkcije nekog dijela u sustavu za kontrolu emisije, pri čemu se smanjuje učinkovitost sustava za kontrolu emisije, u uvjetima koje je razumno očekivati da mogu nastupiti pri uobičajenom radu i upotrebi vozila."

13. Članak 5. iste uredbe, naslovljen „Zahtjevi i ispitivanja", u stavcima 1. i 2. određuje:

„1. Proizvođač oprema vozila tako da su sastavni dijelovi koji bi mogli utjecati na emisije konstruirani, proizvedeni i sastavljeni tako da u uobičajenoj uporabi omogućuju vozilu da je sukladno s ovom Uredbom i njezinim provedbenim mjerama.

2. Uporaba poremećajnih uređaja koji smanjuju učinkovitost sustava za kontrolu emisije zabranjena je. Zabrana se ne primjenjuje kad:

(a) je potreba za uređajem opravdana radi zaštite motora od oštećenja ili od prometne nezgode i radi sigurnog djelovanja vozila;

(b) uređaj nakon pokretanja motora više n[e] djeluje;

ili

(c) su uvjeti u osnovi uključeni u postupke ispitivanja za provjeravanje emisija isparavanjem i prosječnih emisija iz ispušne cijevi."

14. Prilog I. Uredbi br. 715/2007, naslovljen „Granične vrijednosti emisija", u tablici 1. predviđa granične vrijednosti emisija NOx, osobito za vozila generacije Euro 5.

3. Direktiva 2007/46/EZ

15. Direktiva 2007/46/EZ[5] stavljena je izvan snage Uredbom (EU) 2018/858[6], s učinkom od 1. rujna 2020. na temelju članka 88. ove potonje. Međutim, uzimajući u obzir datum predmetnih činjenica, ta se direktiva i dalje primjenjuje na spor u glavnom postupku.

16. Članak 1. te direktive, naslovljen „Predmet", određivao je:

„Ova Direktiva predstavlja usklađen okvir koji sadrži administrativne odredbe i opće tehničke zahtjeve za homologaciju svih novih vozila unutar njenog područja primjene, te sustava, sastavnih dijelova i zasebnih tehničkih jedinica namijenjenih takvim vozilima, u pogledu olakšavanja njihove registracije, prodaje i stavljanja u upotrebu unutar Zajednice.

[…]

Za primjenu ove Direktive su u regulatornim aktima s opširnog popisa iz Priloga IV. navedeni posebni tehnički zahtjevi koji se odnose na konstrukciju i rad vozila."

17. Članak 3. navedene uredbe, naslovljen „Definicije", predviđao je u svojoj točki 5.:

„Za potrebe ove Direktive i regulatornih akata iz Priloga IV., osim ako nije drukčije određeno:

[…]

[5] Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća od 5. rujna 2007. o uspostavi okvira za homologaciju motornih vozila i njihovih prikolica te sustava, sastavnih dijelova i zasebnih tehničkih jedinica namijenjenih za takva vozila (Okvirna direktiva) (SL 2007., L 263, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 35., str. 103.), kako je izmijenjena Uredbom Komisije (EU) br. 214/2014 od 25. veljače 2014. (SL 2014., L 69, str. 3.) (u daljnjem tekstu: Direktiva 2007/46)

[6] Uredba Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2018. o homologaciji i nadzoru tržišta motornih vozila i njihovih prikolica te sustavâ, sastavnih dijelova i zasebnih tehničkih jedinica namijenjenih za takva vozila, o izmjeni uredaba (EZ) br. 715/2007 i (EZ) br. 595/2009 te o stavljanju izvan snage Direktive 2007/46/EZ (SL 2018., L 151, str. 1.)

5. ‚EZ homologacija znači' postupak kojim država članica potvrđuje da tip vozila, sustava, sastavnog dijela ili zasebne tehničke jedinice udovoljava odgovarajućim zakonskim odredbama i tehničkim zahtjevima ove Direktive i regulatornih akata navedenih u popisu iz priloga IV. ili XI."

18. Prilog IV. istoj direktivi, naslovljen „Zahtjevi za potrebe EZ homologacije tipa vozila", odnosio se u svojem dijelu I., naslovljenom „Regulatorni akti za EZ homologaciju tipa vozila proizvedenih u neograničenim serijama", na Uredbu br. 715/2007 kad se navode „[e]misije (Euro 5 i 6) laka teretna vozila/dostupnost informacija".

C. Njemačko pravo

19. Članak 42. Verwaltungsgerichtsordnunga (Zakon o upravnim sudovima)[7], u verziji primjenjivoj u glavnom postupku (u daljnjem tekstu: VwGO), određuje:

„1. Pravnim sredstvom može se tražiti poništenje upravnog akta (pravno sredstvo za poništenje upravnog akta) ili ishoditi nalaganje usvajanja akta upravnom tijelu kada je odbijeno njegovo usvajanje ili u slučaju šutnje uprave (pravno sredstvo za izdavanje naloga).

2. Osim gdje zakon propisuje drukčije, pravno sredstvo je dopušteno samo u slučaju da podnositelj pravnog sredstva navede da su njegova prava povrijeđena predmetnim upravnim aktom, odbijanjem usvajanja navedenog akta ili šutnjom uprave."

20. Članak 113. stavak 1. VwGO-a predviđa:

„Kada je upravni akt nezakonit i kada su zbog toga povrijeđena prava podnositelja pravnog sredstva, sud poništava upravni akt i po potrebi odluku povodom pravnog sredstva. […]"

21. Članak 1. stavak 1. Gesetza über ergänzende Vorschriften zu Rechtsbehelfen in Umweltangelegenheiten nach der EG - Richtlinie 2003/35/EG (Umwelt-Rechtsbehelfsgesetz) (Zakon o dodatnim odredbama o pravnim sredstvima u pitanjima okoliša predviđenima Direktivom 2003/35/EZ[8] (Zakon o pravnim sredstvima u pitanjima okoliša))[9], u verziji primjenjivoj u glavnom postupku (u daljnjem tekstu: UmwRG), određuje:

„Ovaj se Zakon primjenjuje na pravna sredstva protiv sljedećih odluka:

[…]

5. upravnih akata ili javnopravnih ugovora kojima se odobravaju projekti različiti od onih iz točaka 1. do 2.b na temelju odredaba o zaštiti okoliša saveznog prava, prava savezne zemlje ili izravno primjenjivih akata prava Unije i

7 BGBl., 1991. I, str. 686.

8 Direktiva 2003/35/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 26. svibnja 2003. o osiguravanju sudjelovanja javnosti u izradi određenih planova i programa koji se odnose na okoliš i o izmjeni direktiva Vijeća 85/337/EEZ i 96/61/EZ s obzirom na sudjelovanje javnosti i pristup pravosuđu (SL 2003., L 156, str. 17.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 26., str. 48.)

9 BGBl. 2017. I, str. 3290.

6. upravnih akata u vezi s nadzornim mjerama donesenim radi provedbe ili izvršenja odluka iz točaka 1. do 5. namijenjenih osiguranju poštovanja odredaba o zaštiti okoliša saveznog prava, prava savezne zemlje ili izravno primjenjivih akata prava Unije.

Ovaj se Zakon također primjenjuje kada, suprotno odredbama na snazi, odredba iz prve rečenice nije bila donesena. […]

[…]

Prva i druga rečenica ne primjenjuju se kada je odluka u smislu ovog stavka bila donesena kao posljedica odluke upravnih sudova u sporu."

22. Članak 2. stavak 1. UmwRG-a glasi kako slijedi:

„Nacionalna ili strana udruga odobrena u skladu s člankom 3., može, a da pritom ne navede da je došlo do povrede njezinih prava, koristiti pravno sredstvo temeljem VwGO-a protiv odluke iz prve rečenice stavka 1. članka 1. ili u slučaju šutnje uprave, kada udruga

1. istakne da je odluka iz prve rečenice stavka 1. članka 1. ili šutnja uprave suprotna odredbama koje mogu biti relevantne za donošenje odluke;

2. istakne da na nju utječe odluka iz prve rečenice stavka 1. članka 1. ili šutnja uprave, u njezinom području aktivnosti propisanom statutom koja se sastoji u promicanju ostvarenja ciljeva zaštite okoliša, i

3. je glede postupka iz

   (a) članka 1. stavka 1. prve rečenice točaka 1. do 2.b udruga bila ovlaštena sudjelovati u njemu;

   (b) članka 1. stavka 1. prve rečenice točke 4. bila ovlaštena sudjelovati u njemu te se u tom okviru upustila u raspravu o meritumu sukladno odredbama koje su na snazi, odnosno, bila joj je uskraćena mogućnost da se upusti u raspravu o meritumu, suprotno odredbama koje su na snazi.

U slučaju pravnog sredstva protiv odluke iz članka 1. stavka 1. prve rečenice točaka 2.a do 6. ili protiv šutnje uprave udruga se, usto, mora pozvati na povredu odredaba o zaštiti okoliša."

23. U skladu s člankom 25. stavkom 2. Verordnunga über die EG-Genehmigung für Kraftfahrzeuge und ihre Anhänger sowie für Systeme, Bauteile und selbstständige technische Einheiten für diese Fahrzeuge (EG-Fahrzeuggenehmigungsverordnung) (Uredba o EZ homologaciji za motorna vozila i njihove prikolice te sustave, sastavne dijelove i zasebne tehničke jedinice namijenjene takvim vozilima (Uredba o EZ homologaciji motornih vozila)[10], u verziji primjenjivoj u glavnom postupku (u daljnjem tekstu: EG-FGV)):

„1. Ako Kraftfahrt-Bundesamt (Savezni ured za motorna vozila, Njemačka) (u daljnjem tekstu: KBA) utvrdi da vozila, sustavi, sastavni dijelovi ili zasebne tehničke jedinice nisu u skladu s homologiranim tipom, on može poduzeti nužne mjere na temelju direktiva [2007/46],

[10] BGBl. 2011. I, str. 126.

2002/24/EZ[11] i 2003/37/EZ[12] koje se primjenjuju na dotični tip, kako bi se osigurala usklađenost proizvodnje s homologiranim tipom.

2. Kako bi se otklonili nastali nedostaci i zajamčila usklađenost vozila koja su već stavljena u promet, sastavnih dijelova ili zasebnih tehničkih jedinica, Savezni ured za motorna vozila može *a posteriori* donijeti dodatne odredbe."

III. Glavni postupak, prethodna pitanja i postupak pred Sudom

24. Društvo Volkswagen proizvodilo je, među ostalim, automobile modela VW Golf Plus TDI, opremljene dizelskim motorom tipa EA 189 generacije Euro 5 te radnim obujmom motora od 2 litre (u daljnjem tekstu: dotična vozila). Ta su vozila opremljena ventilom za povrat ispušnih plinova.

25. Dotična vozila prvotno su imala softver ugrađen u upravljačko računalo motora koji je obuhvaćao „načina rada 0" i „način rada 1" (u daljnjem tekstu: logika prekidača). Način rada 1 upotrebljavao se za homologacijsko ispitivanje koje se odnosi na emisije onečišćujućih tvari, takozvani „New European Driving Cycle" (NEDC), koje se provodi u laboratoriju. Ako ne postoje uvjeti koji su svojstveni tom homologacijskom ispitivanju, primjenjuje se način rada 0 i u tom se slučaju udio povrata ispušnih plinova smanjuje. U stvarnoj vožnji ta se vozila kreću gotovo isključivo u načinu rada 0, zbog čega ne poštuju granične vrijednosti emisije NOx predviđene u Uredbi br. 715/2007. Iz odluke kojom je upućen zahtjev za prethodnu odluku proizlazi da logika prekidača stoga predstavlja zabranjeni poremećajni uređaj u smislu članka 5. stavaka 1. i 2. te uredbe. U okviru postupka EZ homologacije tipa dotičnih vozila, Volkswagen nije KBA-u prijavio prisutnost te logike.

26. KBA je 15. listopada 2015. u skladu s člankom 25. stavkom 2. EG-FGV-a donio odluku kojom je osobito naložio Volkswagenu da osigura usklađenost motora tipa EA 189 generacije Euro 5 s nacionalnim propisima i propisima Unije koji su na snazi. KBA je pojasnio da mu se moraju dostaviti rješenja radi odobravanja prije njihove primjene u praksi.

27. U tom je okviru Volkswagen ažurirao softver ugrađen u upravljačko računalo motora kojima su dotična vozila opremljena (u daljnjem tekstu: predmetni softver). Tim je softverom utvrđen temperaturni okvir na temelju kojeg udio povrata ispušnih plinova, to jest udio ispušnih plinova preusmjerenih u motor, iznosi 0 % kada je vanjska temperatura niža od 9 stupnjeva Celzija, 85 % kada se nalazi između 9 i 11 stupnjeva Celzija i povećava se iznad 11 stupnjeva Celzija radi postizanja 100 % počevši od vanjske temperature od 15 stupnjeva Celzija (u daljnjem tekstu: temperaturni okvir).

28. Odlukom od 20. lipnja 2016. (u daljnjem tekstu: sporna odluka) KBA je dao odobrenje za predmetni softver. U tom je pogledu osobito utvrdio nepostojanje zabranjenih poremećajnih uređaja u smislu Uredbe br. 715/2007, smatrajući da su još prisutni poremećajni uređaji dopušteni.

[11] Direktiva 2002/24/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 18. ožujka 2002. o homologaciji tipa motornih vozila na dva ili tri kotača i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 92/61/EEZ (SL 2002., L 124, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 21., str. 61.).

[12] Direktiva 2003/37/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 26. svibnja 2003. o homologaciji traktora za poljoprivredu i šumarstvo, njihovih prikolica i priključnih vučenih strojeva, kao i njihovih sustava, sastavnih dijelova ili zasebnih tehničkih jedinica i o stavljanju izvan snage Direktive 74/150/EEZ (SL 2003., L 171, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 6., str. 51.).

29. Dana 15. studenoga 2016. udruga Deutsche Umwelthilfe, koja ima stranačku sposobnost u skladu s člankom 3. UmwRG-a, podnijela je upravnu žalbu protiv sporne odluke o kojoj još nije odlučeno na datum ovog zahtjeva za prethodnu odluku.

30. Dana 24. travnja 2018. ta je udruga podnijela Schleswig-Holsteinisches Verwaltungsgerichtu (Upravni sud u Schleswig-Holsteinu), sudu koji je uputio zahtjev, tužbu za poništenje sporne odluke. Tvrdila je da je predmetnim softverom unesen poremećajni uređaj koji se treba smatrati zabranjenim u smislu čanka 5. stavka 2. Uredbe br. 715/2007, jer se on aktivira kada se postignu prosječne temperature koje postoje u Njemačkoj, to jest oko 10,4 stupnjeva Celzija tijekom 2018. Prema stajalištu navedene udruge, proizvođači automobila raspolažu, u načelu, mogućnošću da osmisle motore koji zbog tehničkih razloga ne zahtijevaju da se smanji učinak sustava za kontrolu emisija NOx uz prosječne temperature, to jest u uobičajenim uvjetima rada i upotrebe.

31. Bundesrepublik Deutschland (Savezna Republika Njemačka) ističe da udruga Deutsche Umwelthilfe nema aktivnu procesnu legitimaciju za osporavanje sporne odluke i da je, slijedom toga, njezina tužba nedopuštena.

32. Sud koji je uputio zahtjev smatra da udruga Deutsche Umwelthilfe ne raspolaže u ovom slučaju aktivnom procesnom legitimacijom na temelju članka 42. stavka 2. VwGO-a u skladu s kojim je, osim gdje zakon propisuje drukčije, pravno sredstvo dopušteno samo u slučaju da podnositelj pravnog sredstva navede da su njegova prava povrijeđena predmetnim upravnim aktom. Naime, ne postoji zakonska odredba kojom se, suprotno sustavu pojedinačnih pravnih sredstava na kojemu počiva ta odredba, iznimno može toj udruzi dodijeliti aktivna procesna legitimacija.

33. Među ostalim, glavni postupak nije obuhvaćen područjem primjene UmwRG-a, kako je određeno u njegovu članku 1. stavku 1. Naime, među odlukama protiv kojih organizacija za zaštitu okoliša može podnijeti pravno sredstvo, jedina moguća kategorija u konkretnom slučaju jest ona iz članka 1. stavka 1. prvog podstavka točke 5. UmwRG-a, u skladu s kojom se taj zakon primjenjuje na pravna sredstva protiv upravnih akata ili javnopravnih ugovora kojima se odobravaju projekti različiti od onih iz točaka 1. do 2.b navedenog članka 1. stavka 1. na temelju odredaba o zaštiti okoliša saveznog prava, prava savezne zemlje ili izravno primjenjivih akata prava Unije. U tom pogledu sud koji je uputio zahtjev smatra da je članak 5. stavak 2. Uredbe br. 715/2007 povezan s okolišem i nije samo tehničko pravilo za reguliranje unutarnjeg tržišta, kao što to proizlazi iz uvodnih izjava 1., 4. i 7. te uredbe.

34. Međutim, članak 1. stavak 1. prvi podstavak 1. točka 5. UmwRG-a odnosi se samo na upravne akte kojima se odobravaju „projekti”. Pojam „projekt” u smislu te odredbe usvojen je u vezi s Direktivom 85/337/EEZ[13], koja u svojem članku 1. stavku 2. definira „projekt” kao „izvođenje građevinskih radova ili ostalih instalacija ili sustava” (prva alineja) i „ostale zahvate u prirodnom okruženju i krajobrazu, uključujući i one koji uključuju vađenje mineralnih resursa” (druga alineja). U tom okviru nacionalni propisi odnose se samo na fiksne instalacije ili mjere koje čine izravan zahvat. No, EZ homologacija tipa vozila kao i izmjena EZ homologacije na temelju sporne odluke, tiču se „odobrenja” za proizvod i nisu projekt u smislu nacionalnog prava, jer se ne odnose na fiksnu instalaciju i ne dovode do nikakva izravnog zahvata u prirodnom okruženju ili krajobrazu.

[13] Direktiva Vijeća od 27. lipnja 1985. o procjeni učinaka određenih javnih i privatnih projekata na okoliš (SL 1985., L 175, str. 40.). Stavljena je izvan snage Direktivom 2011/92/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 13. prosinca 2011. o procjeni učinaka određenih javnih i privatnih projekata na okoliš (SL 2012., L 26, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 27., str. 3.).

35. Usto, sud koji je uputio zahtjev smatra da se na temelju širokog tumačenja pojma „projekt" u smislu članka 1. stavka 1. prvog podstavka točke 5. UmwRG-a ne može doći do drukčijeg zaključka. Doduše Sud je istaknuo da je nacionalni sud obvezan svoje nacionalno pravo u pogledu osiguravanja djelotvorne sudske zaštite u područjima obuhvaćenima pravom okoliša Unije tumačiti na način da, koliko je god to moguće, bude u skladu s ciljevima utvrđenima člankom 9. stavkom 3. Arhuške konvencije[14]. Međutim, zbog jasne definicije pojma „projekt" u nacionalnom pravu, sud koji je uputio zahtjev spriječen je protegnuti taj pojam u ovom predmetu na odobrenje za ažuriranje predmetnog softvera radi usklađivanja dotičnih vozila s propisima na snazi.

36. Osim toga, nije moguće po analogiji primijeniti odredbe UmwRG-a na temelju nesvojevoljne praznine u nacionalnim propisima, to jest kada zakonodavac nije prepoznao predmetni interes ili ga nije mogao prepoznati zbog kasnije promjene okolnosti. Naime, tijekom zakonodavnog postupka koji je doveo do izmjene UmwRG-a, do koje je došlo za vrijeme 2017. i kojom se, među ostalim, željelo prilagoditi zakon zahtjevima međunarodnog javnog prava koji proizlaze iz članka 9. stavka 3. Arhuške konvencije i uzeti u obzir presudu od 8. ožujka 2011., Lesoochranárske zoskupenie (C-240/09, EU:C:2011:125), prepoznato je i raspravljeno pitanje primjene pojma „projekt" u smislu članka 1. stavka 1. prvog podstavka točke 5. tog zakona na odobrenja za proizvode. U tom je pogledu izričito pojašnjeno da se navedeni zakon ne odnosi na područje proizvoda, uključujući vozila. Usto, u obrazloženju samog zakona izrijekom je navedeno da je nacionalni zakonodavac odustao od prenošenja članka 9. stavka 3. Arhuške konvencije u opću odredbu, iz razloga što bi to bio izvor velikih poteškoća u razgraničenju i pravne nesigurnosti.

37. Udruga Deutsche Umwelthilfe ne može se pozivati niti na aktivnu procesnu legitimaciju koja izravno proizlazi iz članka 9. stavka 3. Arhuške konvencije. Naime, budući da takvoj odredbi nedostaje izravan učinak u pravu Unije, kao što je to navedeno u presudi od 20. prosinca 2017., Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation (C-664/15; u daljnjem tekstu: presuda Protect, EU:C:2017:987, t. 45.), ona nije zakonodavna odredba u smislu članka 42. stavka 2. prvog dijela rečenice VwGO-a.

38. Sud koji je uputio zahtjev dodaje da udruga Deutsche Umwelthilfe nema aktivnu procesnu legitimaciju protiv sporne odluke niti na temelju članka 42. stavka 2. drugog dijela rečenice VwGO-a, u skladu s kojim podnositelj pravnog sredstva mora navesti da su njegova prava povrijeđena predmetnim upravnim aktom. Naime, sustav pojedinačnih pravnih sredstava predviđen VwGO-a zasniva se na subjektivnim pravima. Ne čini se da se glavni postupak tiče subjektivnog prava fizičke osobe koje je povrijeđeno. Povreda zabrane korištenja poremećajnim uređajem utvrđene u članku 5. stavku 2. Uredbe br. 715/2007, koja jedina može biti relevantna po toj osnovi u ovom slučaju, ne dodjeljuje subjektivno pravo fizičkoj osobi jer namjena te odredbe nije zaštita kruga osoba koji je na određeni način razgraničen od zajednice.

39. Stoga sud koji je uputio zahtjev smatra da ishod glavnog postupka ovisi o pitanju, može li se udruga Deutsche Umwelthilfe pozivati na aktivnu procesnu legitimaciju koja proizlazi izravno iz prava Unije. S obzirom na presudu Protect ona može proizaći iz objedinjenih odredaba članka 9. stavka 3. Arhuške konvencije i članka 47. prvog stavka Povelje. U tom pogledu taj sud naglašava da glavni postupak nije obuhvaćen člankom 9. stavkom 2. te konvencije zato što, s jedne strane, sporna odluka nije odluka uređena člankom 6. navedene konvencije i što, s druge strane, ne postoji odredba nacionalnog prava u smislu članka 9. stavka 2. prve rečenice iste konvencije na temelju kojih su druge njezine odredbe primjenjive.

[14] Presuda od 8. ožujka 2011., Lesoochranárske zoskupenie (C-240/09, EU:C:2011:125, t. 50.)

40. Sud koji je uputio zahtjev navodi da su glede posljedica presude Protect po nacionalno postupovno pravo, nacionalni sudovi donijeli različite odluke zbog čega gaji sumnje u vezi s činjenicom da pravo Unije dopušta odobrenoj udruzi za zaštitu okoliša čak i povrh mogućnosti podnošenja pravnog sredstva već predviđenih UmwRG-om da osporava upravno odobrenje proizvoda tipa o kojemu je riječ u ovom slučaju, ako se tužbom te udruge nastoji ishoditi poštovanje odredaba prava Unije o zaštiti okoliša na temelju kojih ne nastaje nikakvo subjektivno pravo.

41. U slučaju da Sud smatra da udruga za zaštitu okoliša raspolaže aktivnom procesnom legitimacijom za osporavanje EZ homologacije tipa vozila, sud koji je uputio zahtjev smatra da zakonitost sporne odluke na odlučujući način ovisi o tumačenju članka 5. stavka 2. Uredbe br. 715/2007, osobito glede pojma „potrebe" za poremećajnim uređajem. Taj se sud pita trebaju li proizvođači automobila uzeti u obzir trenutačnu razinu tehničkog razvoja kako bi saznali, je li poremećajni uređaj doista nužan radi zaštite motora od oštećenja ili od prometne nezgode i radi sigurnog djelovanja vozila.

42. U tim je okolnostima Schleswig-Holsteinisches Verwaltungsgericht (Upravni sud u Schleswig-Holsteinu) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li članak 9. stavak 3. [Arhuške konvencije], u vezi s člankom 47. [Povelje] tumačiti na način da udruge za zaštitu okoliša načelno moraju imati mogućnost pred sudom pobijati upravnu odluku kojom se dopušta proizvodnja dizelskih osobnih automobila s ugrađenim poremećajnim uređajima, što može biti protivno članku 5. stavku 2. Uredbe [br. 715/2007]?

2. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje:

   (a) Treba li članak 5. stavak 2. Uredbe br. 715/2007 tumačiti na način da je mjerilo koje se odnosi na pitanje nužnosti poremećajnog uređaja radi zaštite motora od oštećenja ili od prometne nezgode i radi sigurnog djelovanja vozila u načelu trenutačna razina tehničkog razvoja u smislu onoga što je tehnički izvedivo u trenutku dodjele EZ homologacije tipa?

   (b) Treba li osim razine tehničkog razvoja uzeti u obzir druge okolnosti koje mogu dovesti do dopuštenosti poremećajnog uređaja, iako sam taj poremećajni uređaj s obzirom na trenutačnu razinu tehničkog razvoja o kojoj je riječ nije ‚opravdan' u smislu članka 5. stavka 2. druge rečenice točke (a) Uredbe br. 715/2007?"

43. Pisana očitovanja podnijeli su udruga Deutsche Umwelthilfe, KBA, Volkswagen i Europska komisija. Te su stranke i zainteresirane osobe također u pisanom obliku odgovorile na pitanja koja je Sud postavio.

IV. Analiza

A. Prvo prethodno pitanje

44. Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev pita, u biti, treba li članak 9. stavak 3. Arhuške konvencije, u vezi s člankom 47. prvim stavkom Povelje, tumačiti na način da odobrena udruga za zaštitu okoliša koja ima stranačku sposobnost na temelju nacionalnog prava, mora imati mogućnost osporavati pred nacionalnim sudom upravnu odluku o dodjeli EZ homologacije tipa

vozila koja može biti suprotna članku 5. stavku 2. Uredbe br. 715/2007, što je odredba koja, osim iznimno, zabranjuje upotrebu poremećajnih uređaja koji smanjuju učinkovitost sustava za kontrolu emisija.

45. U skladu s člankom 9. stavkom 3. Arhuške konvencije, osim i bez obzira na postupke ocjene navedene u stavcima 1. i 2. tog članka, svaka je stranka dužna osigurati pripadnicima javnosti, koji udovoljavaju mjerilima, ako ih ima, utvrđenima domaćim zakonodavstvom, pristup administrativnim ili sudbenim postupcima kojima se osporavaju činjenja i nečinjenja privatnih osoba i tijela vlasti koji su u suprotnosti s odredbama domaćega zakonodavstva koje se odnose na okoliš.

46. Kako bih odgovorio na to pitanje, ispitat ću područje primjene članka 9. stavka 3. Arhuške konvencije, a potom doseg te odredbe, u vezi s člankom 47. prvim stavkom Povelje.

1. Područje primjene članka 9. stavka 3. Arhuške konvencije

47. Ponajprije valja istaknuti da se glavni postupak odnosi na mogućnost *pokretanja sudskog postupka radi osporavanja akta javnog tijela*, to jest EZ homologacije tipa vozilâ. Slijedom toga, ti uvjeti, navedeni u članku 9. stavku 3. Arhuške konvencije, su ispunjeni. Drugi uvjeti odnose se na materijalno i osobno područje primjene te odredbe koja će se obraditi uzastopno.

48. Glede svojeg materijalnog područja primjene, članak 9. stavak 3. Arhuške konvencije zahtijeva da je dotični akt u suprotnosti s „odredbama domaćega zakonodavstva koje se odnose na okoliš". U konkretnom slučaju akt na koji se poziva udruga Deutsche Umwelthilfe jest Uredba br. 715/2007, a osobito njezin članak 5. stavak 2. Dakle, valja provjeriti spada li ta odredba u „domaće zakonodavstvo koje se odnosi na okoliš".

49. U tom pogledu, s jedne strane i suprotno onomu što KBA tvrdi, slažem se sa stajalištem suda koji je uputio zahtjev prema kojem ta uredba spada u pravo okoliša i ne smije se, dakle, smatrati samo tehničkim pravilom čija je namjena regulirati unutarnje tržište. Naime, čini mi se da je to pitanje bilo riješeno u presudi od 17. prosinca 2020., CLCV i dr. (Poremećajni uređaj u dizelskom motoru) (C-693/18; u daljnjem tekstu: presuda CLCV, EU:C:2020:1040, t. 113.), u kojoj je utvrđeno da se cilj koji se nastoji ostvariti Uredbom br. 715/2007 sastoji od osiguranja visoke razine zaštite okoliša i poboljšanja kvalitete zraka u Uniji.

50. KBA naglašava također da se ta uredba temelji na članku 95. UEZ-a (koji je postao članak 114. UFEU-a) koji se odnosi na mjere za usklađivanje odredaba zakona ili drugih propisa u državama članicama, čiji je cilj uspostava i funkcioniranje unutarnjeg tržišta. Međutim, stavak 3. navedenog članka 95. određuje da će u svojim prijedlozima predviđenima u području zdravlja, sigurnosti, *zaštite okoliša* i zaštite potrošača Komisija polaziti od visoke razine zaštite, posebice vodeći računa o svakom novom razvoju utemeljenom na znanstvenim činjenicama. Slijedom navedenog, činjenica da se navedena uredba ne temelji na pravnoj osnovi koja je posebna za okoliš, to jest na članku 175. UEZ-a, ne može isključiti povezanost iste uredbe s pravom okoliša.

51. U svakom slučaju, članak 2. stavak 1. točka (f) Uredbe br. 1367/2006 određuje „pravo zaštite okoliša" kao „zakonodavstvo Zajednice, *bez obzira na njegovu pravnu osnovu*, koje doprinosi provođenju ciljeva politike zaštite okoliša Zajednice utvrđenih u Ugovoru, a to su *očuvanje, zaštita i poboljšanje kvalitete okoliša*, zaštita zdravlja ljudi, razborita i racionalna uporaba prirodnih resursa te promicanje mjera na međunarodnoj razini radi rješavanja regionalnih i

globalnih problema vezanih uz okoliš”[15]. Doista, to je upravo slučaj s Uredbom br. 715/2007.

52. Konkretnije, kad je riječ o članku 5. stavku 2. te uredbe, ta se odredba odnosi na „poremećajne uređaje” u smislu članka 3. točke 10. navedene uredbe. Iako je navedena uredba tehničke naravi, ona ulazi u okvir iste uredbe i nastoji ograničiti emisije onečišćujućih plinova doprinoseći tako zaštiti okoliša. Općenitije, kao što je to udruga Deutsche Umwelthilfe istaknula, nije moguće načelno odvojiti pravo zaštite okoliša i tehnička pravila jer je odredba u korist okoliša često tehničke naravi. U tom pogledu ističem da je u uvodnoj izjavi 1. Uredbe br. 715/2007 navedeno da se „[t]ehnički zahtjevi za homologaciju tipa motornih vozila s obzirom na emisije trebaju […] uskladiti da bi se izbjegli zahtjevi koji se razlikuju od jedne do druge države članice i osigurala visoka razina zaštite okoliša”. Slijedom toga, tom je uvodnom izjavom izrijekom utvrđena veza između tehničkih pravila o EZ homologaciji tipa i zaštite okoliša.

53. S druge strane, odredba prava Unije na koju se pozvala udruga Deutsche Umwelthilfe, to jest članak 5. stavak 2. Uredbe br. 715/2007, izravno je primjenjiva u državama članicama i mora se smatrati dijelom odredaba *nacionalnog* prava zaštite okoliša[16].

54. Glede osobnog područja primjene članka 9. stavka 3. Arhuške konvencije, ta odredba određuje da su „pripadnici[…] javnosti, koji udovoljavaju mjerilima, ako ih ima, utvrđenima domaćim zakonodavstvom” ovlaštenici prava predviđenih navedenom odredbom. U tom pogledu iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da je udruga Deutsche Umwelthilfe udruga odobrena za zaštitu okoliša koja ima stranačku sposobnost u skladu s člankom 3. UmwRG-a i koja u skladu sa svojim statutom ima za cilj doprinositi zaštiti prirode i okoliša kao i zaštiti potrošača u pogledu okoliša i zdravlja, osobito tako da obavještava i savjetuje potrošače. Slijedom navedenog, ta udruga ispunjava uvjete za stranačku sposobnost pred nacionalnim sudovima u području zaštite okoliša.

55. Prema tome, udruga poput Deutsche Umwelthilfe ne spada samo u „javnost” u smislu članka 2. stavka 4. Arhuške konvencije, nego i u „zainteresiranu javnost” u smislu članka 2. stavka 5. te konvencije. Doista, u skladu s potonjom odredbom, nevladine organizacije koje rade na promicanju zaštite okoliša i udovoljavaju svim zahtjevima domaćeg zakonodavstva smatrat će se zainteresiranima.

56. Naposljetku, sud koji je uputio zahtjev pita se obuhvaća li izraz „mjerila utvrđena domaćim zakonodavstvom” u smislu članka 9. stavka 3. Arhuške konvencije samo kriterije u vezi s krugom ovlaštenika prava na pravni lijek, pri čemu je u članku UmwRG-a nacionalni zakonodavac odredio te kriterije na obvezujući način. Smatram da se taj izraz odnosi i na predmet pravnog sredstva i navedeni kriteriji moraju biti u skladu s pravom Unije. To će se pitanje ispitati u nastavku.

2. Doseg članka 9. stavka 3. Arhuške konvencije u vezi s člankom 47. prvim stavkom Povelje

57. Prema sudskoj praksi Suda, pravna sredstva iz članka 9. stavka 3. Arhuške konvencije mogu, dakle, biti podložna „mjerilima”, iz čega proizlazi da države članice mogu, u okviru diskrecijske ovlasti koja im je u tom pogledu ostavljena, utvrđivati pravila postupovnog prava o

[15] Moje isticanje

[16] Vidjeti u tom smislu Odbor za nadzor poštovanja Arhuške konvencije, zaključci i preporuke od 29. travnja 2018., Danska (ACCC/C/2006/18, ECE/MP.PP/2008/5/Add.4, t. 27.) prema kojem se u kontekstu članka 9. stavka 3. Arhuške konvencije zakonodavstvo Unije o zaštiti okoliša treba smatrati dijelom nacionalnog zakonodavstva države članice. Francuska verzija dokumenta dostupna je preko sljedeće poveznice: https://unece.org/DAM/env/documents/2008/pp/mop3/ece_mp_pp_2008_5_add_4_f.pdf.

pretpostavkama koje treba ispuniti kako bi se takva pravna sredstva podnijela [17]. U tom pogledu, kao što je to naveo sud koji je uputio zahtjev, reformom UmwRG-a, do koje je došlo tijekom 2017., željelo se, među ostalim, prilagoditi zakon zahtjevima međunarodnog javnog prava koji proizlaze iz članka 9. stavka 3. Arhuške konvencije.

58. Prema stajalištu tog suda, udruga Deutsche Umwelthilfe ne raspolaže aktivnom procesnom legitimacijom u okviru nacionalnog prava radi osporavanja upravne odluke kojom se dodjeljuje EZ homologacija tipa [18]. Osim toga, članku 9. stavku 3. Arhuške konvencije kao takvom nedostaje izravan učinak u pravu Unije [19]. U tim okolnostima, u slučaju da nacionalno pravo ne predviđa aktivnu procesnu legitimaciju odobrene udruge za zaštitu okoliša, ta odredba ne može sama po sebi dodijeliti takvu legitimaciju.

59. Međutim, sud koji je uputio zahtjev pozvao se na presudu Protect kako bi opravdao svoj zahtjev za prethodnu odluku. U tom pogledu tom se presudom uspostavlja veza između članka 9. stavka 3. Arhuške konvencije i članka 47. Povelje glede prava organizacija za zaštitu okoliša na pristup pravosuđu [20]. Čini mi se da se rasuđivanje Suda u navedenoj presudi može u potpunosti primijeniti na ovaj predmet i to na sljedeći način.

60. U skladu s člankom 3. točkom 5. Direktive 2007/46, EZ homologacija znači postupak kojim *država članica potvrđuje* da tip vozila, sustava, sastavnog dijela ili zasebne tehničke jedinice udovoljava odgovarajućim zakonskim odredbama i tehničkim zahtjevima te direktive i regulatornih akata navedenih u popisu iz priloga IV. ili XI. navedenoj direktivi. Taj se Prilog IV. odnosio na Uredbu br. 715/2007, čiji je članak 5. stavak 2. obvezujući.

61. Prema tome, kada država članica uspostavi pravila postupovnog prava koja se primjenjuju na pravna sredstva iz članka 9. stavka 3. Arhuške konvencije i koja se odnose na ostvarivanje prava koja udruga za zaštitu okoliša izvodi iz članka 5. stavka 2. Uredbe br. 715/2007, kako bi se odluke nadležnih nacionalnih tijela nadzirale s obzirom na obveze koje ona imaju na temelju te odredbe, ta država članica provodi obvezu koja proizlazi iz navedene odredbe i stoga treba smatrati da provodi pravo Unije u smislu članka 51. stavka 1. Povelje, što znači da je ona primjenjiva [21].

62. Iako članku 9. stavku 3. Arhuške konvencije nedostaje kao takvom izravan učinak u pravu Unije, činjenica je da navedena odredba, u vezi s člankom 47. Povelje, nalaže državama članicama obvezu da osiguraju djelotvornu sudsku zaštitu prava koja su dodijeljena pravom Unije, a osobito odredbama prava o okolišu [22].

63. Pravo na pravno sredstvo iz članka 9. stavka 3. Arhuške konvencije bilo bi lišeno svakog korisnog učinka, ako ne i sadržaja, kad bi se dopustilo da se nametanjem takvih mjerila predviđenih nacionalnim pravom, određenim kategorijama „pripadnika javnosti" – *a fortiori* „pripadnicima zainteresirane javnosti" kao što su to udruge za zaštitu okoliša koje udovoljavaju

[17] Presuda od 14. siječnja 2021., Stichting Varkens in Nood i dr. (C-826/18, EU:C:2021:7, t. 49. i navedena sudska praksa)

[18] Vidjeti točke 32. do 40. ovog mišljenja.

[19] Presuda od 20. prosinca 2017., Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation (C-664/15, EU:C:2017:987, t. 45. i navedena sudska praksa)

[20] Za doseg članka 47. Povelje vidjeti Safjan, M. i Düsterhaus, D., „A Union of Effective Judicial Protection: Addressing a Multi-level Challenge through the Lens of Article 47 CFREU", *Yearbook of European Law*, 2014., sv. 33., br. 1, str. 3. do 40.

[21] Vidjeti u tom smislu presudu Protect, t. 44. i navedenu sudsku praksu.

[22] Vidjeti u tom smislu presude Protect, t. 45., i od 3. listopada 2019., Wasserleitungsverband Nördliches Burgenland i dr. (C-197/18, EU:C:2019:824, t. 33.).

zahtjevima iz članka 2. stavka 5. te konvencije – zaniječe svako pravo na pravni lijek [23]. Tim se udrugama ne može oduzeti mogućnost da ishode nadzor nad poštovanjem pravila Unijina prava o okolišu s obzirom na to da su takva pravila k tomu najčešće usmjerena prema općem interesu, a ne samo prema zaštiti interesa pojedinaca promatranih zasebno i da je zadaća navedenih organizacija braniti opći interes [24].

64. Naime, izraz „mjerila, ako ih ima, utvrđena domaćim zakonodavstvom" iz članka 9. stavka 3. Arhuške konvencije, iako podrazumijeva da države ugovornice zadržavaju diskrecijsku ovlast pri provedbi te odredbe, ne može dopustiti da one nameću mjerila koja su toliko stroga da bi organizacijama za zaštitu okoliša zapravo bilo nemoguće osporavati akte ili propuste na koje se odnosi ta odredba [25].

65. U konkretnom slučaju, iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da udruga Deutsche Umwelthilfe ne raspolaže aktivnom procesnom legitimacijom radi osporavanja odluke kojom se dodjeljuje EZ homologacija tipa, među ostalim, iz razloga što je ta homologacija „odobrenje za proizvod" i što za takvo odobrenje nacionalno pravo ne dopušta udruzi za zaštitu okoliša, čak i ako je obuhvaćena pojmom „zainteresirana javnost" u smislu članka 2. stavka 5. Arhuške konvencije, da podnese pravno sredstvo nacionalnom sudu protiv upravne odluke kojom se dodjeljuje EZ homologacija tipa vozilâ. Oduzimajući tako svako pravo na pravni lijek udrugama za zaštitu okoliša protiv takve odluke o odobrenju, predmetno nacionalno postupovno pravo protivno je zahtjevima koji proizlaze iz članka 9. stavka 3. Arhuške konvencije u vezi s člankom 47. prvim stavkom Povelje [26].

66. Drugim riječima, koristan učinak članka 5. stavka 2. Uredbe br. 715/2007, promatran iz perspektive temeljnog prava na djelotvoran sudski pravni lijek, nalaže da se pravo na pobijanje upravne odluke kojom se dodjeljuje EZ homologacija tipa zajamči odobrenim udrugama za zaštitu okoliša [27].

67. Valja dodati da iako slobode zajamčene Poveljom mogu biti ograničene, svako ograničenje njihova izvršavanja mora, u skladu s njezinom člankom 52. stavkom 1., biti predviđeno zakonom i poštovati bit tih sloboda. Osim toga, kao što to proizlazi iz te odredbe, uz poštovanje načela proporcionalnosti, ograničenja su moguća samo ako su potrebna i ako doista odgovaraju ciljevima u općem interesu koje priznaje Unija ili potrebi zaštite prava i sloboda drugih osoba [28]. Međutim, u ovom slučaju ne vidim kojim bi se ciljem u općem interesu, koji je Unija priznala, moglo opravdati da se udruzi za zaštitu okoliša zabrani pristup pravosuđu radi osporavanja EZ homologacije tipa za vozilâ [29].

68. Sud koji je uputio zahtjev smatra da se čak i na temelju širokog ili analognog tumačenja nacionalnog prava ne može udruzi za zaštitu okoliša dodijeliti aktivna procesna legitimacija radi osporavanja odluke kojom se dodjeljuje EZ homologacija tipa. No, ističem da taj sud spominje presudu Verwaltungsgerichta Berlin (Upravni sud u Berlinu, Njemačka) od 18. travnja 2018. u vezi sa zakonitošću odobrenja za redovito korištenje određenim teškim teretnim vozilima i

[23] Vidjeti u tom smislu presude Protect, t. 46., i od 3. listopada 2019., Wasserleitungsverband Nördliches Burgenland i dr. (C-197/18, EU:C:2019:824, t. 34.).

[24] Vidjeti u tom smislu presudu Protect, t. 47. i navedenu sudsku praksu.

[25] Presuda Protect, t. 48.

[26] Vidjeti u tom smislu presudu Protect, t. 52.

[27] Vidjeti u tom smislu mišljenje nezavisne odvjetnice E. Sharpston u predmetu Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation (C-664/15, EU:C:2017:760, t. 91.).

[28] Presuda od 3. veljače 2021., Fussl Modestraße Mayr (C-555/19, EU:C:2021:89, t. 84. i navedena sudska praksa)

[29] KBA ističe da je Temeljnim zakonom za Saveznu Republiku Njemačku izvršen sistemski odabir u korist zaštite subjektivnih prava.

produljene testiranja nekih drugih teških teretnih vozila, prema kojoj članak 52. stavak 2. drugi dio rečenice VwGO-a dodjeljuje aktivnu procesnu legitimaciju odobrenoj udruzi za zaštitu okoliša koja nastoji ishoditi poštovanje odredaba zasnovanih na pravu Unije o zaštiti okoliša. Osim toga, kao što to KBA naglašava, udruga Deutsche Umwelthilfe tvrdila je u okviru glavnog postupka da njezina aktivna procesna legitimacija proizlazi izravno iz članka 1. stavka 1. prvog podstavka, točke 6. i članka 2. stavka 1. UmwRG-a.

69. Na sudu koji je uputio zahtjev je da postupovno pravo koje se odnosi na pretpostavke koje moraju biti ispunjene za podnošenje pravnog lijeka u najvećoj mogućoj mjeri protumači u skladu s ciljevima iz članka 9. stavka 3. Arhuške konvencije i djelotvorne sudske zaštite prava dodijeljenih pravom Unije kako bi se udruzi za zaštitu okoliša, kao što je to Deutsche Umwelthilfe, omogućilo da pred nacionalnim sudom osporava odluku koja može biti protivna Unijinu pravu okoliša [30].

70. Međutim, ako bi se takvo usklađeno tumačenje pokazalo nemogućim, iz ustaljene sudske prakse Suda proizlazi da nacionalni sud koji u okviru svoje nadležnosti mora primijeniti odredbe prava Unije ima dužnost osigurati puni učinak tih pravnih pravila izuzimajući po potrebi od primjene, na vlastitu inicijativu, svaku suprotnu odredbu nacionalnog prava, čak i ako je ona donesena kasnije, bez potrebe da zatraži ili čeka prethodno stavljanje izvan snage te odredbe kroz zakonodavni ili bilo koji drugi postupak predviđen ustavom [31].

71. Sud koji je uputio zahtjev pita se, treba li članak 9. stavak 3. Arhuške konvencije tumačiti na način da, s obzirom na mnoštvo odluka povezanih s okolišem, države članice mogu neke upravne odluke izuzeti iz bilo kakvog sudskog nadzora na inicijativu udruga za zaštitu okoliša, kao što su one o odobrenjima za proizvode, pri čemu je mogućnost podnošenja pravnog sredstva ograničena na neke odluke važne za okoliš. Međutim, smatram da takav pristup nema nikakva uporišta ni u odredbama te konvencije ni u sudskoj praksi Suda. U svakom slučaju, kao što to ističe udruga Deutsche Umwelthilfe, odluka o dodjeli EZ homologacije tipa može se ticati velikog broja vozila i za nju se ne može, dakle, smatrati da ima tek malu važnost za zaštitu okoliša. U tom smislu, kao što je navedeno u uvodnoj izjavi 6. Uredbe br. 715/2007, potrebno je znatno smanjenje emisija NOx iz dizelskih vozila za poboljšanje kakvoće zraka i zadovoljavanje graničnih vrijednosti za onečišćujuće tvari.

72. Osim toga, sud koji je uputio zahtjev naglašava da, za razliku od činjenica povodom kojih je donesena presuda Protect i koje su se odnosile na austrijsko pravo, udruge za zaštitu okoliša u njemačkom pravu imaju mogućnost u okviru UmwRG-a da ishode nadzor nad odobrenjem za projekte i da, dakle, pravo na pravni lijek nije u potpunosti isključeno za udruge. Postupovno pravo ne sadržava, dakle, prazninu glede sudske zaštite koja bi bila usporediva s onom utvrđenom u toj presudi. Međutim, kao što to ističe sud koji je uputio zahtjev, udruga poput udruge Deutsche Umwelthilfe ne raspolaže nikakvim pristupom pravosuđu radi osporavanja odluke kojom se dodjeljuje EZ homologacija tipa. Zato smatram da se sudska praksa stvorena u okviru presude Protect u cijelosti primjenjuje radi ishođenja nadzora nad poštovanjem pravila Unijina prava o okolišu.

73. KBA i Volkswagen tvrde da je *actio popularis* sa strukturnog aspekta nepoznat u njemačkom postupovnom pravu i da udruga za zaštitu okoliša treba, dakle, uvijek imati mogućnosti isticati da je zbog djelovanja tijela možda pretrpjela povredu svojih prava. Međutim, u ovom slučaju primjena članka 9. stavka 3. Arhuške konvencije, u vezi s člankom 47. prvim stavkom Povelje, ne

[30] Vidjeti u tom smislu presude Protect, t. 54., i od 19. prosinca 2019., Deutsche Umwelthilfe (C-752/18, EU:C:2019:1114, t. 39.).

[31] Vidjeti u tom smislu presudu Protect, t. 56.

dovodi do *actio popularis*[32]. Naime, pravo na pristup pravosuđu u predmetu poput onog u glavnom postupku pretpostavlja da je dotičnoj udruzi dodijeljeno, na temelju nacionalnog prava, pravo na pokretanje sudskog postupka, jer su nadležna nacionalna tijela odobrila njezin statut. Takva udruga pruža, stoga, jamstva vjerodostojnosti i stručnosti u okviru svojeg djelovanja[33]. Budući da te udruge imaju pravno priznat interes za zaštitu okoliša, povreda izravno primjenjivih odredbi prava okoliša Unije odnosi se na njih u dovoljnoj mjeri da se pred nacionalnim sudovima mogu pozivati na te odredbe[34].

74. S obzirom na sve prethodno navedeno, na prvo pitanje predlažem odgovoriti da članak 9. stavak 3. Arhuške konvencije, u vezi s člankom 47. prvim stavkom Povelje, treba tumačiti na način da odobrena udruga za zaštitu okoliša koja ima stranačku sposobnost na temelju nacionalnog prava, mora imati mogućnost osporavati pred nacionalnim sudom upravnu odluku kojom se dodjeljuje EZ homologacija tipa vozilâ koja može biti suprotna članku 5. stavku 2. Uredbe br. 715/2007, što je odredba koja, osim iznimno, zabranjuje upotrebu poremećajnih uređaja koji smanjuju učinkovitost sustava za kontrolu emisije.

B. Drugo prethodno pitanje

75. Svojim drugim pitanjem, postavljenim za slučaj potvrdnog odgovora na prvo pitanje, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 5. stavak 2. točku (a) Uredbe br. 715/2007 tumačiti na način da se „potreba" za poremećajnim uređajem radi zaštite motora od oštećenja ili od prometne nezgode i radi sigurnog djelovanja vozila ocjenjuje s obzirom na razinu tehničkog razvoja postojeću na datum EZ homologacije tipa dotičnih vozila i treba li uzeti u obzir druge okolnosti osim navedene „potrebe" radi ispitivanja dopuštenosti poremećajnog uređaja[35].

76. U skladu s člankom 5. stavkom 2. Uredbe br. 715/2007, uporaba poremećajnih uređaja koji smanjuju učinkovitost sustava za kontrolu emisije zabranjena je. Međutim, postoje tri iznimke od te zabrane, među kojima je iznimka navedena u točki (a) te odredbe, odnosno kad je „potreba za uređajem opravdana radi zaštite motora od oštećenja ili od prometne nezgode i radi sigurnog djelovanja vozila".

77. Najprije ističem da u svojem pitanju sud koji je uputio zahtjev polazi od pretpostavke da temperaturni okvir predstavlja „poremećajni uređaj" u smislu članka 3. točke 10. Uredbe br. 715/2007. U presudi CLCV Sud je presudio da je takav „poremećajni uređaj" uređaj koji otkriva sve parametre vezane za provođenje postupaka homologacije koji su propisani tom uredbom kako bi se tijekom tih postupaka poboljšala učinkovitost sustava za kontrolu emisije i tako provela homologacija vozila, čak i ako se takvo poboljšanje na *ad hoc* osnovi može primijetiti i u uobičajenim uvjetima korištenja vozila[36].

[32] U svojem mišljenju u predmetu Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation (C-664/15, EU:C:2017:760, t. 81.) nezavisna odvjetnica E. Sharpston istaknula je da autori Arhuške konvencije nisu odlučili predvidjeti mogućnost podnošenja *actio popularis* u pitanjima okoliša i da su odlučili ojačati ulogu organizacija za zaštitu okoliša. Nezavisna odvjetnica dodala je da su oni pritom zauzeli pristup koji predstavlja sredinu između maksimalističkog pristupa (*actio popularis*) i minimalističkog pristupa (pravo ulaganja pojedinačnog pravnog lijeka, koje imaju samo stranke s izravnim interesom).

[33] Kao što je to nezavisna odvjetnica E. Sharpston istaknula u svojem mišljenju u predmetu Protect Natur-, Arten- und Landschaftsschutz Umweltorganisation (C-664/15, EU:C:2017:760, t. 74.), organizacije za zaštitu okoliša koje promiču zaštitu okoliša te koje ispunjavaju objektivno opravdane, transparentne i nediskriminirajuće zahtjeve iz nacionalnog prava koji unapređuju pristup pravosuđu moraju imati mogućnost pozivati se na članak 9. stavak 3. Arhuške konvencije.

[34] Vidjeti u tom smislu mišljenje nezavisne odvjetnice J. Kokott u predmetu Lesoochranárske zoskupenie VLK (C-243/15, EU:C:2016:491, t. 49.).

[35] U svojem drugom pitanju sud koji je uputio zahtjev spominje „poremećajne uređaje". Međutim, budući da je u glavnom postupku riječ samo o temperaturnom okviru, upućivat ću samo na taj poremećajni uređaj.

[36] Presuda CLCV, t. 102.

78. Sud je također smatrao da bi zabrana iz članka 5. stavka 2. točke (a) navedene uredbe izgubila svoju bit i oduzeo bi joj se svaki koristan učinak, ako bi se proizvođačima dopustilo da u automobile ugrađuju poremećajne uređaje isključivo s ciljem očuvanja motora od onečišćenja i starenja [37]. Ta je sudska praksa nastala u kontekstu ispitivanja usklađenosti logike prekidača s pravom Unije.

79. Predmeti C-128/20, GSMB Invest, C-134/20, Volkswagen, i C-145/20, Porsche Inter Auto i Volkswagen, odnose se na temperaturni okvir sličan onom koji je predmet ovog pitanja. U svojem zajedničkom mišljenju u tim trima predmetima [38], koje sam iznio 23. rujna 2021., predložio sam Sudu zaključak da članak 3. točku 10. Uredbe br. 715/2007, u vezi s člankom 5. stavkom 1. te uredbe, treba tumačiti na način da „poremećajni uređaj" predstavlja uređaj koji u stvarnim uvjetima vožnje motornog vozila u potpunosti osigurava povrat ispušnih plinova samo kad je vanjska temperatura između 15 stupnjeva Celzija i 33 stupnja Celzija i kad je nadmorska visina prometovanja ispod 1000 metara, dok se izvan tog okvira u rasponu od 10 stupnjeva Celzija i iznad 1000 metara nadmorske visine u rasponu od 250 metara nadmorske visine udio povrata ispušnih plinova linearno smanjuje na 0, zbog čega dolazi do povećanja emisija Nox iznad graničnih vrijednosti iz navedene uredbe [39]. Ta se razmatranja mogu primijeniti u ovom predmetu.

80. Svojim drugim pitanjem točkom (a) sud koji je uputio zahtjev nastoji doznati, ocjenjuje li se „potreba" za poremećajnim uređajem radi zaštite motora od oštećenja ili od prometne nezgode i radi sigurnog djelovanja vozila s obzirom na ono što je tehnički izvedivo na datum EZ homologacije tipa dotičnih vozila.

81. Slažem se s tim sudom da radi davanja odgovora na to pitanje valja uzeti u obzir datum EZ homologacije tipa. Naime, ona se odnosi na nova vozila koja moraju poštovati regulatorne akte na snazi u trenutku homologacije, među kojima su oni navedeni u Prilogu IV. Direktivi 2007/46 i obuhvaćaju Uredbu br. 715/2007.

82. Kad je riječ o tehničkim zahtjevima koji se odnose na tu homologaciju, u svojim sam mišljenjima u predmetima C-128/20, GSMB Invest, C-134/20, Volkswagen, i C-145/20, Porsche Inter Auto i Volkswagen smatrao da se u Uredbi br. 715/2007 uopće ne navodi da za EZ homologaciju tipa treba upotrebljavati posebnu tehnologiju [40]. Drugim riječima i kao što to Volkswagen ističe, ta je uredba, isto kao i Direktiva 2007/46, osmišljena na način da je neutralna s tehnološkog stajališta.

83. Podsjećam također na to da u skladu s uvodnom izjavom 7. navedene uredbe, „[p]ri određivanju normi za emisije važno je uzeti u obzir učinak na tržišta i na konkurentnost proizvođača, izravne i neizravne troškove za poslovanje te koristi koje proizlaze iz poticajnih inovacija, poboljšanja kakvoće zraka, snižavanja troškova zdravstva i produljivanja životnog vijeka, kao i ukupnog učinka na emisije CO_2". Slijedom toga, kad je zakonodavac Unije određivao granične vrijednosti emisija onečišćujućih tvari, već je bio uzeo u obzir interese proizvođača automobila. Stoga se potonji proizvođači automobila moraju prilagoditi i primijeniti tehničke uređaje kojima se poštuju te granične vrijednosti, a da pritom tehnologija koja se upotrebljava

37 Presuda CLCV, t. 113.

38 Mišljenje u predmetima GSMB Invest, Volkswagen i Porsche Inter Auto i Volkswagen (C-128/20, C-134/20 i C-145/20, EU:C:2021:758)

39 Točka 104. tog mišljenja

40 Točka 129. tog mišljenja

nije *nužno najbolja moguća ili se ne nalaže*[41]. U tom smislu i kao što to KBA naglašava, može biti dovoljno upotrebljavati srednje moderne tehnologije raširene na tržištu, pod uvjetom da su u skladu sa zahtjevima potrebnima za EZ homologaciju tipa.

84. Dodajem da kad bi se poremećajni uređaj na temelju članka 5. stavka 2. točke (a) Uredbe br. 715/2007 odobrio samo zato što su primjerice troškovi istraživanja visoki, zato što je tehnički uređaj skup ili zato što je održavanje vozila češće i skuplje za korisnika, time bi se toj uredbi oduzela njezina bit[42].

85. I ovdje mi se čini da se ta se razmatranja mogu primijeniti u ovom predmetu. U tom se smislu slažem sa sudom koji je uputio zahtjev kada tvrdi da bilo koju iznimku na temelju članka 5. stavka 2. Uredbe br. 715/2007 treba načelno isključiti, kada proizvođač zbog financijskih razloga motore osmisli tako da se za motor u uobičajenim radnim uvjetima ne osigura neškodljivost učinkovite tehnike kontrole emisija i da je ta tehnika većim dijelom deaktivirana zbog tog razloga.

86. „Potreba” za poremećajnim uređajem postoji samo kada se nikakvim rješenjem ne mogu izbjeći neposredne opasnosti od oštećenja koje proizvode konkretnu opasnost prilikom vožnje vozila[43].

87. Osim toga, svojim drugim pitanjem točkom (b) sud koji je uputio zahtjev pita treba li osim razine tehničkog razvoja uzeti u obzir i druge okolnosti koje mogu dovesti do dopuštenosti poremećajnog uređaja, iako sam taj poremećajni uređaj s obzirom na razinu tehničkog razvoja o kojoj je riječ nije „opravdan” u smislu članka 5. stavka 2. točke (a) Uredbe br. 715/2007.

88. U tom pogledu, što se tiče pojma „potreba”, iz presude CLCV proizlazi da navedeni članak 5. stavak 2. točku (a) treba *usko tumačiti* jer je on iznimka od zabrane uporabe poremećajnih uređaja koji smanjuju učinkovitost sustava za kontrolu emisije[44].

89. Budući da u tim okolnostima nema „potrebe” za poremećajnim uređajem o kojemu je ovdje riječ, kao što to sud koji je uputio zahtjev navodi u svojem drugom pitanju točki (b)[45], prema mojem mišljenju ne postoje druge okolnosti koje mogu dovesti do dopuštenosti poremećajnog uređaja. Naime, budući da druge dvije iznimke predviđene u članku 5. stavku 2. točki (b) odnosno točki (c) Uredbe br. 715/2007 nisu primjenjive u glavnom postupku, ta uredba ne predviđa dodatno opravdanje za odobrenje poremećajnog uređaja.

90. Prema tome, predlažem Sudu da na drugo pitanje odgovori da članak 5. stavak 2. točku (a) Uredbe br. 715/2007 treba tumačiti na način da se „potreba” za poremećajnim uređajem radi zaštite motora od oštećenja ili od prometne nezgode i radi sigurnog djelovanja vozila ne ocjenjuje s obzirom na razinu tehničkog razvoja koja postoji na datum EZ homologacije tipa i da ne treba uzeti u obzir druge okolnosti osim navedene „potrebe” radi ispitivanja dopuštenosti poremećajnog uređaja.

41 Mišljenje u predmetima GSMB Invest, Volkswagen i Porsche Inter Auto i Volkswagen (C-128/20, C-134/20 i C-145/20, EU:C:2021:758, t. 129.)

42 Mišljenje u predmetima GSMB Invest, Volkswagen i Porsche Inter Auto i Volkswagen (C-128/20, C-134/20 i C-145/20, EU:C:2021:758, t. 130.)

43 Vidjeti u tom smislu presudu CLCV, t. 114.

44 Presuda CLCV, t. 112.

45 Radi se o činjeničnoj ocjeni koju mora dati sud koji je uputio zahtjev.

V. Zaključak

91. S obzirom na prethodna razmatranja, predlažem Sudu da na prethodna pitanja koja je uputio Schleswig-Holsteinisches Verwaltungsgericht (Upravni sud u Schleswig-Holsteinu, Njemačka) odgovori na sljedeći način:

1. Članak 9. stavak 3. Konvencije o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša, potpisane u Aarhusu 25. lipnja 1998. i odobrene u ime Europske zajednice Odlukom Vijeća 2005/370/EZ od 17. veljače 2005., u vezi s člankom 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, treba tumačiti na način da odobrena udruga za zaštitu okoliša koja ima stranačku sposobnost na temelju nacionalnog prava, mora imati mogućnost osporavati pred nacionalnim sudom upravnu odluku kojom se dodjeljuje EZ homologacija tipa vozilâ koja može biti suprotna članku 5. stavku 2. Uredbe (EZ) br. 715/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2007. o homologaciji tipa motornih vozila u odnosu na emisije iz lakih osobnih i gospodarskih vozila (Euro 5 i Euro 6) i pristupu podacima za popravke i održavanje vozila, što je odredba koja, osim iznimno, zabranjuje upotrebu poremećajnih uređaja koji smanjuju učinkovitost sustava za kontrolu emisije.

2. Članak 5. stavak 2. točku (a) Uredbe br. 715/2007 treba tumačiti na način da se „potreba” za poremećajnim uređajem radi zaštite motora od oštećenja ili od prometne nezgode i radi sigurnog djelovanja vozila ne ocjenjuje s obzirom na razinu tehničkog razvoja koja postoji na datum EZ homologacije tipa i da, osim navedene „potrebe”, ne treba uzeti u obzir druge okolnosti radi ispitivanja dopuštenosti poremećajnog uređaja.